

THE LUTHERAN

UNIVERSITY HERALD

No. 10.

Tacoma, Wash. Mai. 25, 1894.

Vol. 4

Der er en Gud.

(Af Hermann Fick.)

XVI.

En arm Hednings Bekjendelse.

Da engang Missionær Ziegenbalg paa en Reise til Oindien landede paa den afrikanske Kyst og her spurgte en Hottentot: „Tro I da ogsaa en Gud?“ da fik han det Svar: „Herre, hvem maa ikke tro, at der er en Gud? Der, som ikke tror det, han kan blot se over sig og omkring sig, saa vil han vel finde, at der er en Gud.“ (Se Malabar. Nachr., Bd. I, S. 651).—Se, I „Oplysnings- og Fremfribtismænd“ i Kristenheden, dertil ere I komne, at den fløveste Hottentot ler ad Ederes Wiornust. Visseelig, Hottentotten skal paa hin Dag træde op mod Eder og ved sin Tro fordømme Ederes Bantro!

XVII.

Gjendreven Bantro.

Den berømte Astronom Athanasius Kirchner gjendrev paa en rigtig flaaende Maade en af sine Venner, som tvivlede om Guds Tilværelse. Han satte paa en Tid, da hans Ven vilde komme til ham, en Krog af Værelset. Vennen kom, medens Kirchner just syntes at bestjæftige sig med astronomiske Beregninger, hvilket nødte hans Ven til imidlertid at se sig om i Værelset. Han lagde snart Mærke til Globen og spurgte Kirchner efter en liden Pause, om den tilhørte ham, hvem der havde arbejdet den o. s. v. Kirchner svarede, at den ikke tilhørte ham, at ingen havde gjort den, og at den maatte være kommen et eller andetsteds fra. „De spørger,“ sagde Vennen og syntes at blive uvillig, da Kirchner blev ved sin Paastand. Derpaa greb Kirchner Veiligheden og sagde: „De vil ikke tro, at dette lille og simple Begeme er fremkommen af sig selv, hvorledes kan De da tro, at den meget større og skjønnere Original,

Himmelen med alle sine Planeter og Stjerner, som vi nu se den, er bleven til af sig selv, ved et blot Tilfælde?“ Den Bantro taug.

XVIII.

Hvorledes Gudsfornegeterne forklare Menneskens Tilblivelse.

Benedict de Maillet siger derom: „Menneskene vare først Fiske, som havde Skjel og Finner. Saasnart de bleve beskinne af Solen, forandrede de sig. Skjællene saldt af, og af Finnerne bleve Arme og Fødder. Da der var saa mange Arter af Fiske, saa fremkom der ogsaa saa mange Arter af Mennesker.“

Efter Andre har Mennesket skabt sig selv Schelver, Professor i Botanik i Heidelberg, ytrer sig paa følgende Maade derom: „Mennesket bliver kun Menneske. Han maa ved eget Arbejde hæve sig op til Menneskeorden. Hvad han som Menneske er bleven, kunde han oprindeligt ikke være, da han fremgik af Naturens Stjød. For at blive Menneske, maatte han blive uenig med Naturen, løsrive sig fra Naturen for at gribe sig selv. Jo mer han har underlagt sig selv og altsaa ogsaa Naturen omkring sig, desto mer er han adlet til Mennesket, men ubartet som Dyr.“ Hvem kommer ikke her uvilkaarlig til at tænke paa det Münchhausenske Bravourstykke, hvorledes han trækker sig selv efter Haaret op af Sumpen?—Mennesket fattede altsaa den Beslutning: Jeg vil ved egen Virksomhed hæve mig op til Menneske, og derpaa har han grebet sig selv, det er, han er ved egen Kraft traadt ud af Fadet og ind i Tilværelsen!

Dg saa er da den muntre Ungen

Fra Fadet til Livet selv virksomt sprungen.

Andre lade Mennesket fremstaa af Kaffeista, en Menneske-Paadeh at eller et Menneskeæg.

Saaledes Ritgen, Professor i Gießen. „Maaeste,“ siger han, „er et Billede som det, at det første Barn vaagner

op i et hjælpemæssigt Blomsterbæger, fuldt af Nektar og sød Mellesaft, mindst anstødeligt. Man ser dog ofte, at der af en uvigt blomstrende Blomst vokser frem en anden, hvorfor da ikke istedetfor den anden Blomst et første Dyr? Ved Synet af en Rafflesia med sin vægtige Kalk, fuld af Spirevorter, kan man vel komme paa den Tanke: her har under en sydlig Himmel et menneskeligt Foster og Pallebarn kunnet finde Leie og Næring. Ved Kjendskab til den uhyre Padderhatplante gjør man sig ogsaa let fortrolig med Tidsen om en af Jorden fremvoksende stor *Menneske* som man maa tænke sig opvokset ved Bredden af en Bæk, hvor Vand til Drille og Badning ikke mangler. Imidlertid kan en Bækt, som engang er en Plante, ikke frembringe et Dyr uden som en Snylteplante af sine opvoksede Plantestoffer, men aldrig selv frembringe det. Rigtigere turde det derfor være at antage et i *Strandens* *Slim* sig udviklende *Menneske* og saa lade de første *Mennesker* opstaa af *Ug.**) Tænker man sig nu et saadant *Menneske* lagt i de tykke, læderagtige Dækler, som udsolde sig ligesom *Rafflias* ydre Dælle, saa smelter det Plantariske og Dyriske temmelig godt sammen. Man vil saaledes anse en Svampknop og et *Menneske* for mindre paafaldende og ikke afvise som noget ganske urimeligt Tanken om, at det sidste som det første er fremvokset af Jorden." (Probefragment einer Physiologie des Menschen, 1832 S. 46). Der hører i Sandhed en forfærdelig Blindhed til for ikke at finde disse latterlige Fabler om *Menneske* padderhatte og *Menneske* "ganske urimelige." Endnu Andre, som den berømte *Strauß*, Forfatter til et Smædeskift om Jesu Liv, lære, at *Mennesket*, ligesom andet Utpi, er opstaaet af det fede *Kaldæiske* *Urdynd*. Dette var dog alfor taabeligt for den berømte *A. v. Humboldt*, hvorfor han skriver: "Hvad der slet ikke behager mig hos *Strauß*, er den naturhistoriske Velsindighed, med hvilken han ingen Vandstæklighed ser i det Organiskes Tilblivelse af det Uorganiske, ja i *Menneskets* Dannelse af det kaldæiske *Urdynd*."

Uter anderledes tænker *Oken* sig det første *Menneskes* Tilblivelse. Han taler herom med en Sikkerhed, som om han havde været med og seet den foregaa. "Uden *Tviol*," siger han, "var det første *Menneske* et Foster, ikke tillige en Moder. Et Barn paa to Aar var uden *Tviol* istand til at opholde sit Liv, naardet fandt Næring om sig, Orme, Snegler, *Pirfebær*, *Ugler*, *Nødder*, *Poteter*, endelig endog *Mus*, *Gjeder*, *Kjører*; thi Barnet dier uden Undervisning, og i denne Alder havde det Tænder og kunde gaa." I hvert Fald havde dette første *Menneskebarn* en fortræffelig Appetit, da det diede endog *Gjeder* og *Kjører*, kun synes dels Smag at have været noget lineist, naar det ikke engang forsmaaede *Orme*, *Snegler* og *Mus*.

Videre siger *Oken*: "Forat altsaa et Barn skulde kunne hjælpe sig selv uden Moder, krævedes det, at det først blev født i en Alder af to Aar. Et saadant Barn maatte være en *Dræng*, (hvorfor ikke en *Pige*?) der saa ud omtrent som *Fig. 5* (*Oken* har endog aftegnet ham, saa maa det dog være sandt!), som havde Anledning til at øve sig i Svømning og

funde vise Tænder (Urdrengen var altsaa allerede meget ondskabsfuld.) *Bisnol* hænger han endnu ved *Nakkestrengen*, fordi han, omgiben af Vand, endnu aander ved *Gjaller*, men som en *Fisk* er han hurtig i sine Bevægelser, aabner *Vinene* og søger, hvad han kan slugge." (Denne Urdreng kunde altsaa ikke sprogge: "Hvad er *Mennesket*? Halvt Dyr, halvt *Engel*," da han var saa fri at optræde mest som Dyr.) "At denne altsaa kunde leve og bestaa, er udenfor al *Tviol*." (*Odens* *Oken* udgiver sine latterlige Fabler for utvivlsom Sandhed, foragter han *Bibelen* som *Daarstab*.)

Hvilket er nu det *Moderstjød*, som har huset og født denne Urdreng? *Oken* svarer: "Denne *Uerus* (*Moderstjød*) er *Havet*. At alt levende kommer fra *Havet*," (at ikke blot Urdrengen, men ogsaa alle Dyr en vakker Morgen komme spadserende frem af det—naturligvis altid efter den videnskabelige Udviklings Lov!) "er en Sandhed, som vel *Jugen* vil bestride, der har befattet sig med *Naturhistorie* og *Filosofi*. Til *Andre* tager vore Dages *Naturforskning* intet Hensyn." (At en *Odens*, en *Carl Vogts* og *Konforters* *Naturforskning* intet Hensyn tager til *Guds* Ord eller sund *Menneskeforstand*, det indrømme vi.)

"Havet har Næring for *foetus* (den usødte *Livsfrugt*); det har *Slim*, *Surstof*, er ikke trangt, saa at *Fosteret* kan ubvide sig efter Behag, selv om det ogsaa svømmer omkring i det mere end to Aar. Saadanne *Embryoer* opstaa uden *Tviol* tusindvis i *Havet*, naar de engang opstaa." (Naar? Her synes *Odens* Lære at blive tvivlsom endog for han selv.) "Mogle blive, endnu uudviklede, fastede op paa *Stranden* og forkomme; andre blive slaaede i *Stykker* mod *Klipperne*, andre slugte af *Roddyr*. Hvad gjør det? Der er jo endnu *Tusinder* tilbage, der sagte og modne drives mod *Stranden*; der grave de op *Orme* (vi ønske god *Appetit*!) drage *Muslinger* og *Snegler* ud af sit *Skal*; naar vi kunne æde *Ofers* raa, hvorfor da ikke *Saavmenneskene*? Kommer *Flod*, kan den *Unge* søge med; han kommer da op paa det høiere liggende Land og træder paa *Plantefrugter* i *Mængde*, var det ogsaa kun *Padderhatte*. Paa Næring mangler det altsaa ikke og heller ikke paa *Tidsfordriv*; thi med ham er vel *Dusiner* drevne op paa den samme *Kyst* (vi ønske god *Jornsielse*!) "Hvorfor skal denne *Unge* ikke udstøde Lyd? . . . Hvem kan et *Dieblif* *tviol* paa alt dette?"

Oken vover ikke blot at udgive sine dumme *Ammestuehistorier* for Sandhed, men har ogsaa den eksempellose Frækhed at sætte som *Motto* over sin *Ushandling* de Ord: "Vader os gjære *Mennesker*!"

Forsvrigt gives der ogsaa Saadanne, som betragte *Frossen* som den menneskelige *Slægts* *Stamsfader*. *Frossen* har nemlig ligesom *Mennesket* et stort *Fortrin* fremfor alle de øvrige levende *Stabninger*: den er i *Besiddelse* af *Fodblade*. Deuden har man i den røde *Sandsten* fra *Hilburgshausen* opdaget *Fodtrin*, som en *antediluvianisk* (før *Syndfloden* levende) uhyre *Frost* har efterladt i dem. "Se der!"—udraabe de—*Frostesjød*erne og *Frost*erinnene som uigen- drivelige *Beviser* for, at *Mennesket* nedstammer fra *Frossen*!

Ikke tilfreds med dette lærer *Carl Sneli*, *Professor* ved *Universitetet* i *Jena*, i sit *Værk* "*Menneskets* *Stabelse*,"

*) Men, hvorfra kom saa *Menne*

(Red.)

at Mennesket nedstammer fra Kuglekvabber. Det gik saaledes til. I Begyndelsen gaves der en Urform, en med Fornuft begavet Kuglekvabbe, fra hvilken Mennesker og Dyr paa lige Maade nedstamme. Menneskets Forhold til Dyrverdenen og begges til denne „Urstamsfader“ har et træffende Billede i et Majoratsherredømme. Dette bestaar deri, at altid den Førstefødte arver samtlige Eiendomme, medens de yngre Brødre intet faa. Vi Mennesker staa nu i de Førstefødtes Række, til hvilke Majoratsherren, nævnte fornufte Kuglekvabbe, har ladet Fornuftens Majoratsgods gaa i Arv. Dyrene ere vore yngre Brødre, der vistnok ere udsprungne af samme Stamme som vi, men dog ere udelukkede fra at arve Fornuft. „Af denne Menneskets Silling til Dyrene forklares begges Familielighed“ (ere da Menneskene saa lige Fiske, Slanger, Fugle etc?)

Det er nu „muligt og endog høist sandsynligt, at de Skabninger, som vare bestemte til videre Udvikling paa Landet, levede som bløde Kuglekvabber i Vandet, og først ved lidt efter lidt at træde ud i Luften og paa Landet fik deres Knokkel- og Leddannelse, ligesom Frostembryonet ogsaa nu faar.“

Det kunde nu synes noget ræmmeligt at nedstamme fra bløde Kuglekvabber, men ogsaa deri søger Snell venstabeligt at hjælpe os frem. Har end Menneskets Stamsfader seet nok saa underlig ud, sikkerlig har det „indre og finere Ansigtstræk fra først af adskilt Menneskenes Stamsfædre fra Dyrenes; og ligesom af Barnets Dine dets spirende Sjæl ofte ser paa os med forunderligt rørende Dybsind, saa har ogsaa den tilhullede, fortiede Hemmelighed, den slumrende Menneskesjæl, givet dette Bæfens—bemeldte Urverdens Kuglekvabbe—noget gripende, Agtelse bydende og dybt. Den nuværende Skikkelse, som Mennesket har, er ingen Gave af Naturen eller Guddommen, men en æonlang [mange Verdensløb lang] Udviklings Erhvervelse.“

Sagen har altsaa efter Snell gaaet ganske simpelt, naturligt, videnskabeligt og filosofisk for sig. Efterat vor Stamsfader som fornufte Kuglekvabbe længe nok havde svømmet omkring i Urvandene, saa blev Historien ham tilfaldt dog for kjedelig, og han besluttede nu „med et forunderligt rørende Dybsind“ at „udvikle sig.“ Da nu imidlertid ogsaa—naturligvis uden nogen Gud, ganske af sig selv, men altid videnskabeligt—Vand var blevet til, saa vandrede han engang „agtelsesfuldt“ paa sin bløde Hale ud af Vandet, og traadte lidt efter lidt frem i Luften og paa Landet. Denne Forandring bekom ham ganske udmærket, og han antog nu sin „Knokkel- og Leddannelse.“ Som „dybsindig“ Kuglekvabbe overlevede vor Stamsfader sig ikke, men tog sig Tid og betjente sig af en „æonlang Udvikling.“ I den „første Verdensalder“ „udviklede“ han, „høist sandsynligt,“ af sin bløde Hale det høire Ben og udsjerte „gripende“ Spræng med det. Imidlertid, paa et Ben kan man jo ikke staa, derfor var vor Urstamfar saa fri, „agtelsesfuldt“ ogsaa at „udvikle“ det venstre Ben, naturligvis altid efter videnskabelige Grundsætninger og efter Naturens evige Love:—aldrig uden disse!

En anden Naturforsker, Burmeister, siger: „Vil-

vi ikke gribe til Undre og Ubegribeligheder, saa maa vi indrømme, at de organiske Skabninger opstaa af Jorden ved Naturens frie Volekraft.“ Den bløde Materie, der bestaar af saadanne Grundstoffer, som Kisel, Kalk, Svovl o. s. v., har altsaa skabt Menneskene, det synes Gudsfornegterne ganske begribeligt!

Dog, i gudsbespottelig Fræthed og Simpelhed har den berugtede Carl Vogt overgaaet alle. Han bliver ikke træt af sine Standskrifter og offentlige Foredrag at spotte Bibelen og anprise som den højeste Sandhed, at Adam har været en „Kævtandet,“ og at Mennesket nedstammer fra Apen. Endnu nylig erklærede han, at Mennesket ikke kunde gjøre noget bedre end at „række Dyreriget og nærmest Apen, der jo har det samme Udspring som han, Broderhaand.“

Til at gjendrive dette Banvid er det nok blot at anføre det. Grueligere kan den menneskelige Fornuft ikke skjændes end ved disse Atheisternes vanvittige Paastaaende. Sandelig, da de holdt sig for vise, ere de blevne til Narre!

Forskjelligt.

— To nye politiske hemmelige Selskaber ere opstaaede i senere Tid. Det ene er traadt ind i Viben i Denver, Colorado, og gjælder for at være en under papistisk Indflydelse staaende Rodmine til A. P. A.; det kalder sig *Society of Loyalty and Liberty*. Det andet er under Ledelsen af det nuværende Overhoved for *Patrons of Industry* i Michigan, Azariah S. Partridge, dannet i Chicago, hvor til dette Tidemed en hemmelig Sammenkomst af Repræsentanter af forskjellige allerede bestaaende hemmelige Farmer- og Arbejderforeninger fra 37 Stater har været holdt i *Palmer House*. Denne nye hemmelige Forening, som vil hede *Ancient Order of Loyal Americans*, skal ifølge det antagne Ritual omfatte otte Grader, organiseres paa militær Vis, have sit Hovedkvarter i Washington, kræve uindskrænket Udydighed lige ovenfor Ordenens Foresattes Befalinger og gribe kraftig ind i det politiske Liv. — Hvorhen skal dog endnu dette føre? D at dog alle alvorlige Kristne vilde vogte sig for al Deltagelse med disse og lignende Foreninger, hvori Mørkets Fyrste og Morderen fra Begyndelsen driver sin Gjerning og fører sikkerlig intet Godt i sit Stjof.

— [D. Uthr. efter B. og S.]

— Romersk Tak. En katolsk Redaktør, Beauclot siger. „I saadanne Lande, hvor Protestanterne ere i overveiende Flertal, forlange vi religiøs Frihed; det er en Grundsætning hos Protestantismen; men hvor Katholicismen hersker, negte vi religiøs Frihed, fordi dette er katolsk Grundsætning.“—Saaledes erklære Papisterne aabent, at den Frihed, som de nyde i protestantiske Lande, ville de ikke mere lade disse Protestanter nyde, saasnart Papisterne have Overmagten. Vigesom Rom ikke bryder sig Noget om Troen, saaledes bryder det sig heller ikke Noget om Kjærligheden. Rom haaner den Regel: „Alt, hvad I ville, at Menneskene skulle gjøre mod eder, det gjører og I mod dem.“ Rom har endnu stedse kun gjengjældt Godt med Ondt.—

[D. Uthr. efter B. og S.]

Den 17de Mai paa forskjellige Steder.

Stanwood, 18de Mai, 1894.

Kjære Broder i Herren. Past. T. Larsen.

Idag har jeg den glæde at sende et lidet bidrag til P. S. U. Vor Kvindeforening her foranstaltede en meget vellykket 17de Mai fest. Taler holdtes af Dr. Jensen, Dr. Jul, Tomle, Halle og undertegnede.

Dr. Jensen var den egentlige selskaber. Han talte i det engelske sprog og gjorde sine sager udmærket godt. Dr. Jul og Tomle talte om, hvilken frugt 17de Mai begivenheden i 1814 har baaret for det norske Folk hjemme

Værelse Hales tema var: "Home Government."

Han holdt ligeledes en udmærket tale i det engelske sprog. Han viste, hvorledes opdragelsen i hjemmet sætter et uafslutteligt stempel paa mennesket og til en vis grad lader sig spore i et menneskes fremtidige virke.

Undertegnede dvælede ved, hvad vi skylder dette nye Fædreland og fik da anledning til at fremholde gode, kristelige høitkolerens betydning ialmindelighed og da for os norske lutheranere herude, Pacific Luth. University isærbelesshed, om vi skal kunne bidrage noget nærværdigt godt af, hvad der er mere eindommeligt for vort folk, førend vi fuldstændig gaar op i og smelter sammen med de forskjellige elementer i denne store republik til et folk.

Mandskoret sang: "Ja vi elsker dette Landet," og det blandede Kor gav ogsaa et Nummer tilbedste.

Udbyttet af festen var \$33.15 hvilket beløb herved oversendes til istandsættelse af et værelse ved Skolen. Hvis De finder dette værd at optages i "Herald," saa vil jeg i al ventlighed bede andre Kvindeforeninger: "Saa I hen og gjør ligesaa."

Med hjertelig hilfen.

Deres i Kristo forb.

L. C. Fosf.

Past. N. Pedersen skriver fra Silverton, Oregon den 17de Mai.

"Kjære Broder Hærstads!

Vi har idag haft en fornøielig 17de Maifest. Omkring 150 Mennesker med Smaa og Store var tilstede.

"Silvertons Land. Luth. Kvindeforenings" Indtægter ved festen var \$29.37, hvilket herved sendes Dig til at møbelere et Værelse i Skolebygningen. Vi haaber i Sommerens Løb at naa op til \$50.00 og maaste mere. Saa det er ikke værd, Du bestemmer, hvilket Værelse disse Penge skal skal bruges til endnu, da vi gjerne vilde, at hele Summen skal gaa til et Værelse."

Ogsaa her ved Parkland havde vi en liden fest den 17de Mai, tæt ved Past. T. Larsens, Hus.

Ungdomsföreningen og Kvindeföreningen havde stillet sig sammen. Den første skulde staffe Underholdning for Manden den anden for Legemet, det sidste blev nok bedst paastjønnet af Mængden. Dhr. D. T. Kraabel og John Rice-land holdt Taler, den første paa Norsk, den anden paa Engelsk. Begge gjorde fine Sager godt og blev lyttet til

med megen Interesse. Et lidet Sangkor, som bestaar af Norske her ved Parkland, sang mange vakre Nummere og desuden havde man en Brassband fra Tacoma, som fornøiede os med sit Spil. Om Eftermiddagen var der Kapløb og forskjellige Lege. I det Fæle var det en noksaa hyggelig Fest. Beiret var straalende, og Omgivelserne er jo saa vakre, som man kan ønske sig dem. Til et Orgel for Skolen, som allerede er kjøbt, indkom ved denne Feilighed noget over \$20.00.

Du Astenen havde Ungdomsföreningen en Underholdning i en Sal i University for suldt Hus. Denne Forening arbejder med Kraft og Dygtighed paa sin Raade. Raatte den nu altid blive ledet i de rette Spor, at dens Virksomhed kunde blive til Velsigneise.

Noget mere om vor indre Mission.

* * *

I forrige Nummer af Herald var der i Slutningen af Stykket om vor indre Mission et Udtryk, som maaste har forekommet mange paasagende. Der stod nemlig, at den norske Synode i sin Virksomhed for den indre Mission var meget søvrig. Denne Ytring maa ikke betragtes som en Fiendes foragtelige Spark til dette ærbørdige Samsfund, som nu i snart et halvt Aarhundrede har løftet Sandhedens Banner høit og uforsædet svinget Mandens Sværd i Kampen mod indre og ydre Fiender. Men det maa vel enhver erkjende, at, ligesom ingen Kristen er uden Feil, saa kan heller ikke en Menighed eller et Samsfund af Menigheder, der bestaar af skrøbelige om end oprigtige Kristne, være uden Feil. Dertil kommer jo ogsaa, at iblandt de sande Kristne i et saadant Samsfund er en hel Mængde Hyklere indblandet, som vistnok med Munden bekjender Kristus, men ikke i Hjertet tror paa ham. Det er derfor ikke at undres paa, at der ogsaa hos den norske Synode findes Feil i Raaden, hvorpaa den røgter det Rald, den har faaet af Gud; men er det derfor rei at tie dertil og tænke: "det gjør intet til Sagen?" Vist ikke.

Den Sløvhed i Arbeidet for den indre Mission, som vi her klager over, kan ikke netop lægges Entletpersoner i Synoden til Last, hverken dens Embedsmænd eller andre ledende Mænd inden Samme. Den maa megetmere betragtes som en Eggdom, hvoraf hele Samsfundsløgemet lider, maaste fra øverst til nederst, og som kommer af, at man har altfor ringe Tanker om den indre Missions Betydning og Nødvendighed.

Den indre Mission behandles af Synoden som en Byrde, man gjerne vilde blive kvit, men som man dog ikke tør lægge fra sig. Den synes at være til Hindrer for Samsfundets øvrige Gjøremaal paa Grund af de Kræfter, den Tid og de Penge, den kræver. De enkelte Menigheder eller Præsteskald anser det for sin første Blygt, i Henseende til Pengebidrag, at underholde sin egen Præst og muligens ogsaa en Skolelærer, og deri har de vel ret. Sid bare alle, som virkelig kunde dette, ogsaa gjorde det forsvarligt! Og naar Taler er om at yde til Samsfundets Præsfer, saa har man i den Grad vænnet sig til at betrag-

te vore forskjellige Lærestatter som Hovedsagen, at de andre Behov næsten sættes udaf Betragtning. Man synes at længe: Siden Udgifterne til vore Skoler er saa betydelige til hvert Aar, saa kan vi næsten intet gjøre for de øvrige Kasser. Saaledes gaar det da til, at Synodalkassen, de forskellige Missionskasser o. s. v. maa lade sig nøie med nogle Smaaafkastinger her og der paa samme Tid, som der heller ikke kommer saa meget ind til Lærestatterne, som der burde.

Og hvordan gaar det saa med Missionsprædikerne? Jo — med dem faar det gaa som det kan. De maa naturligvis, hvor det bare er muligt, saa sine Menigheder, eller de forskellige Prædikepladse, de har, til at yde, hvad de kan, til deres Underhold, men paa mange Steder er Forholdene saadanne, at man neppe kan nævne den Ting; hvorvidt det altsaa er raadeligt at søge ind noget paa den Maade, maa da Præsten selv afgjøre, og det er ofte en vanskelig Sag. Naar nu Indtægterne for Præstens egen Virkekræds bliver for smaa til at leve af, saa maa han da vende sig til Missionskomiteen med Bøn om Hjælp. Er der da noget i Kassen, saa faar han maaſte den Sum, som han har dristet sig til at nævne eller maaſte mindre, forbi der er saa saa Penge og saa mange som trænger dem. Smidfertid har han rimeligvis stiftet Gæld, thi Begjæringen om Hjælp har han vel udsat saa længe han kunde, baade af Undseelse og af andre Grunde. Saaledes gaar da gjerne en god Del af Bølgst til at betale denne Gæld, noget maa til for at erstatte Klæder, der har gjort Tjeneste saa længe som muligt, og det øvrige af Summen, hvis der er noget, maa da række saa langt, det kan, til at dække de daglige Udgifter. Naar saa dette er forbi, maa han ved et nyt Bønskrift prøve at erholde ny Hjælp og saa fremdeles. — Hvis det skulde hændes, at han selv har Midler, eller hans Hustru har bragt noget med sig, og han forresten altsaa ganske Hjerte er Missionær, saa at han for Guds Skyld sætter personlige Hensyn tilside, saa vil han vist i mange Tilfælde heller bruge sine egne Midler og lade Kassen forsørge Andre, som ikke er saa heldigt stillet; en saadan ofret altsaa ikke blot sin Tid, sine Kræfter og Helbred, men ogsaa aarlig en stor Pengesum i Missionens Tjeneste. Saa sjønt og rosværdigt dette end er, saa er det dog noget, som hverken Menighederne eller Samsundet har Ret til at vente af dem, som er ansat i Missionens Tjeneste.

Hvad enten nu saadanne Præster er kaldet af Missionskomiteen eller Recleraadet til at virke paa et nyt Felt, hvor der endnu ingen Menighed er, eller de er kaldet af smaa Menigheder paa Udsatte, hvorfra de drager videre til de tilgrændsende Settlementer eller Byer for der om muligt at stifte nye Menigheder, eller de kanſte ikke har Anledning til at missionere udenfor sit Kald, men dette ikke er istand til at opholde dem, saa maa de i ethvert Fald vende sig til Synoden for at saa det Underhold, som de ikke kan faa hjemme: eller hvor skal de ellers gaa hen? De kan jo ikke henvende sig til andre Samsund, heller ikke til sine amerikanske Naboer og ligge dem om Hjælp, sjønt der har været Tilfælde, hvor disse har vist sig mindre snæverhjerte mod vore trængende

Missionspræster end det Samsund, hvis Pligt det var at understøtte dem. De kan heller ikke godt drive en anden Haandtering ved Siden af Præstegjerningen, selv om de havde Tid dertil. Paa Prædikerne i Wien kan det i nogle Tilfælde gaa om at farne lidt ved Siden af og saaledes faa en Hjælp til Livsophold, men hvorledes dette lader sig gjøre i Næmpestovene herude, er ikke let at se; paa samme Tid som det jo altid er lidet forenligt med en Præsts Gjerning, at han skal anvende Tid og Kræfter paa legemligt Arbejde. Det er ikke dertil han er kaldet hverken af Gud eller af Menigheden.

Nu vilde vi gjerne, at alle Præster og Menigheder i Samsundet skulde tænke Tvil over denne Sag og prøve, om dette er den rette Maade at ansætte og behandle Missionspræsterne paa.

Hvordan pleier man at gaa frem ved Kaldelse af Lærere for vore Anstalter f. Ex. ved Luther College i Decatur? Pleier man kanſte at sende Kandidaten et Kaldsbrev af om trent følgende Indhold: „Vi kalder herved Prof. N. N. til Lærer ved Luther College paa følgende Betingelser: Vi kræver af ham, at han skal anerkjende det gamle og nye Testaments kanoniske Bøger som Guds aabenbare Ord og den lutheriske Kirkes symboliske Bøger som den rette Udlæggelse af Guds Ord; vi kræver fremdeles af ham, at han med al Ehd og Trofasthed skal varetage sin Læregjerning, hvor tung og ulaknem nemlig den end maatte forekomme ham. Paa den anden Side tør vi ikke love ham nogen vis Bøn for hans Arbejde. Sit Livsophold maa han søge at faa af de Disipler, som han underviser, sjønt hverken han eller vi har nogen lovlig Ret til at kræve noget af dem, og der maa bruges stor Forsigtighed i dette Stykke, ellers kunde de komme til at forlade Skolen. Gaar han ikke tilstrækkeligt af Disiplerne, saa maa han henvende sig til os, og hvis der da er noget i Kassen, skal han blive hjulpen, saa langt dette rækker, hvis ikke saa maa han hjælpe sig selv, leve af sine egne eller af Konens Penge, om der er nogen saadanne, laane Penge, hvor han kan, eller ogsaa kaffe sig en Fortjeneste ved Siden af, forudsat at denne ikke er ham til Hindrer i hans Kaldsgjerning.“

Paa slige Betingelser fik man ingen Lærer. Istedet for at handle saa taabeligt, lover man Læreren en meget, anseelig, Løn, der i Regelen er mindst dobbelt saa stor som det meste, en almindelig Missionspræst turde begjære, og det uagtet Præstens Gjerning selv i en liden Menighed inde i Arkoven er langt vigtigere og mere anseelsesfuld end de fleste Læreres ved vore Høiskoler. Hertil kommer ogsaa, at Læreren legemlige Anstrengelser er forholdsvis ubetydelige, medens Indremissionæren tilbringer en stor Del af Tiden paa Reiser til Lands og Blands, med saa saa Penge i Lommen som muligt, sommetider lødende hele Dagen paa meget daarligere Veie og daarligt forsynet med Klæder, saa han bliver gennemfrosen og det tager lang Tid, naar han kommer frem, før han bliver varm igjen [Redskriveren heraf har selv nogen Erfaring med Hensyn til dette sidste Punkt]. Her ved Sundet ialtsaa er Veiene ofte saa elendige, at man næsten ikke kan kjøre, da maa Præsten gaa tilfods og bære paa Ryggen, hvad han skal have med, under liden maa han forrette om Formid-

dagen paa et Sted, — og derpaa gaa tilføds mange Mil og holde Gudstjeneste paa et andet Sted sent paa Eftermiddagen; indretter han sig ikke paa den Maade, kan han ikke række rundt til sine mange Pladse inden en rimelig Tid. At saadant tager paa Helbredden og for si res Vedkommende forforkter Livet, er jo let at forstaa, og hvem bærer Ansvaret derfor? utvivlsomt de Menigheder eller det Samsfund, som skulde og kunde forsørge dem bedre, men som i tankeløs Vigegyldighed forsummer denne sin hellige Pligt.

Der er et underligt Støtstøb imellem Synoden og den indre Mission. Denne som Stedbarn behandlede Mission kunde man gjerne kalde Synodens Moder. Det var jo en Missionsgjerning, at nogle Prester fra Norge for mange Aar siden kom til Amerika for at forkynde Guds Ord for sine hidflyttede Landsmænd. Efter dem fulgte snart flere, som ogsaa stiftede Menigheder og derfra drog ud, saa langt de kunde række, til de nye Sælementer. Men Menighedernes Tal tiltog saa hurtigt, at de ikke kunde forsynes med Prester fra Norge, derfor maatte den endnu unge Synode tænke paa at saa Prester uddannet her i Landet. Den Tanke blev snart gjort til Virkelighed. Man traadte i Forbindelse med Missionssynoden, ansatte en Lærer i St. Louis og sendte unge Mænd derned, som var stude og vilde til at lade sig uddanne til Prestegjeringen. Luther College blev bygget, og omfird oprettede Synoden sin egen Presteskole i Madison, hvorfra den senere blev flyttet til Minneapolis. Fra denne Anstalt saavel som fra St. Louis er en stor Skare Predikanter udgangen, som har plantet og vandet, og Gud har vedkjendt sig Gjerningen ved at give en Bort ud af, som man maa forundre sig over, saa at den norske Synode nu strækker sig fra Hav til Hav og fra Canada til Tennessee. Indenfor disse Grændser holder Synodens Prester i henved 600 Menigheder mere end 12000 Gudstjenester om Aaret for vel omtrent 100,000 Tilhørere. Børn og Ungdom har man ogsaa søgt at sørge for. Normal Skolen i Sioux Falls er bleven oprettet af Synoden fornemmelig for at uddanne Religionslærere for vore Børn, medens flere Akademier er bleven byggede rundt om af Synodens Medlemmer; og nu arbejder disse samme Samsfund i disse knappe Pengetider med at opføre sin første Skole lige ude ved Stillehavskysten. Dette er nu bare de synlige Følger af Arbeidet; men hvem kan med Tal angive, hvad Guds Aand i det skjulte har virket og virker i disse Tilfælde af Djærter ved det Guds Ord, som saaledes bringes til dem? Dette bliver først opklaret paa Herrens store Dag. Vi ved, at hans Ord kommer ikke tomt tilbage.

Hvad er det nu, som har nødvendiggjort og muliggjort dette store Arbejde og alle disse Foranstaltninger? — Den indre Mission. — Den har forøget Menighedernes Antal og gjort flere Prester nødvendige; men det forøgede Antal af Menigheder har ogsaa gjort det muligt at oprette de nødvendige Skoler, hvori Prester kunde uddannes.

Indremissionen har altsaa hidtil været vort Samsunds

aller vigtigste Gjerning. Uden den vilde den norske Synode ikke have været til, og selvfølgelig vilde vi heller ikke have nogen af alle disse Værestalter. Ja — uden saadan Mission vilde der ikke have været nogen lutheriske Samsfund i Amerika.

Hvad bør Synoden gøre i dette Stykke? Den bør sætte den indre Mission paa sin rette Plads og betragte og behandle den som en Hovedsag. Dette betyder ikke, at man herefter skal betale flere Penge til den end til vore Værestalter. Det behøves ikke. Men det betyder, at man skal bruge saa mange Penge, som man trænger, forat den kan drives paa en forsvarlig Maade. Missionspresterne maa sikres en ligesaa vis og fast Løn som Lærerne ved vore Skoler, og denne Løn maa i ethvert Tilfælde være saa stor, at de kan være befriet for Næringsforer og have Penge nok til at gøre de nødvendige Reiser i Missionsens Tjeneste. Her anbefales ikke Overbaadighed, og en samvittighedsfuld Missionsprest vil saa tilstrækkeligt af Kummer og Ansægtelse, om han end bliver fri for Næringsforer; det vil Sandhedens gamle Fiende nok sørge for.

Forat staffe Penge til denne Mission maatte man ikke stole paa Kollektor og Dyringer, men der maatte optages og lænede Subskriptiener til denne ligesaa vel som til andre Kasser. Forat have noget vist at gaa efter maatte Missionskomiteerne saa nøje som muligt se at udfinde, hvilke og hvormange Prester i hvert Distrikt vilde komme til at trænge Hjælp i Aarets Løb, samt, hvormegit enhver behøvede, og saa lade dette, helst maanedlig, udbetale til hver. Da vidste enhver, hvad han havde at vente og kunde indrette sin Husholdning derefter. Hvad skulde man da gøre, naar Kassen blev tom? Da fik man laane Penge til det, som manglede, og lade Samsfundet lide for sin egen istedfor som nu at lade Missionspresterne lide for Andres Forsømmelse, det er bare Ketskerdighed. Synoden har sjelden været istand til at klare sine løbende Udgifter, men naar den er kommen dybt i Gjæld, viser den en betydelig Kraft til at kaste denne af sig. Den træge Maade, hvorpaa Indremissionen er bleven understøttet, tør være en vigtig Grund til, at det altid er saa vanskeligt at saa ind rigelige og regelmæssige Bidrag til de løbende Udgifter. Det er slet ikke urimeligt, at Dattermenighederne lærer af Modermenighederne.

Gud give, at der ogsaa i denne Henseende snart maatte indtræde en Forandring til det bedre i vort Samsfund. Synodens Kald og Opgave her i Landet er Mission, ikke blot blandt vore Landsmænd, men ogsaa blandt Amerikanerne. Thi hvortil har vel Herren betroet os de store Goder, sit usorfulkede Ord og Sakramenterne? er det, forat vi skal sætte dette Lys i et lidet trangt Bærelse bare for os selv? Nei, det er, forat vi skal uden Frygt lade det lyse over Bjerg og Dal, paa Prærierne og i Skoene, i Byerne og paa Landet, hvorjomhelst Gud anvijer os et Virkefelt. Og hvorfor har han overstyttet os eller vore Fædre fra Norge til dette rige Land, hvor de fleste af os har opnaet en selvstændig Stilling, mange endog Velstand? Jo det har han gjort, forat vi ogsaa skal have de tæm-

lige Midler i rigeligt Maal hvorved han vil, at vi skal drive hans Gjerning.

Vi slutter os af ganske Hjerte til, hvad Formand Bjergo siger om denne Sag i No. 20 af Ev. L. N.: „Vi har ikke formange Jern i Jlden, men for saa gjøvede Kul og formange ledige, klagen, selvkløge—blot Tilskuerne i Smedjen. Vi trænger alle de Jern i Jlden, som vi har, og mange flere til; og vi har Kul nok, bare vi faar Jld i dem, og Smede nok, bare vi faar dem til at tage lystig fat med Hammer og Tang og ikke bare staa og se paa Arbeidet og sulke.“

Nu er det vort Ønske, at denne Sag maatte blive grundigt behandlet baade paa Synodemøderne og i Menighederne, samt at andre Blade, som har mere Indsigt Ise end den fattige „Herald“ ogsaa vilde tage fat derpaa med Lust og Kraft, hvem ved—maaske kunde bedre Tider derved oprinde for vor indre Mission og derfor ogsaa for det hel: Samfund.

(Mere.)

Forunderligere end et Eventyr.

(Efter F. S. 1885.)

Bild og bedrøvelig var den Tildragelse, hvormed vor Fortælling begynder. Fra en velbefolket indianer Landsby, tæt ved et af Hudsonsbugtselskabets Forter, strømmer en Skare frem, Alle bejælede af den høieste Lidenskabelighed. Bedækkede med Maling og Fjer samt hæslige Masker, anførte af to vilde ubseende Bøfener, aldeles nøgne og bemalede, styrte de ud fra Leiren ned til Kysten. Bølgerne staa stille op mod Stranden. Trold-Trommerne røres, der blæses paa forskellige Instrumenter, Medicinmændene rasle med sine Trylseredskaber, og Skaren danser vilde omkring og udsjæder et sørgeligt Hyl.

Nu springer de to Ansøgere frem, stikke vegselvis Armene frem i en udfordrende Stilling, kaste det lange sorte Haar tilbage og snøfte som Hunde der er paa Spor. De vide godt nok, at en Slave er bleven ofret denne Morgen og hans Lig kastet i Søen, og at Ebben har ladet det blive liggende i Nærheden. Nu finde de det, og idet de styrte sig løs derpaa som hungrede Ulve, sønderstode de det, og hver bærer sit Stykke bort i Triumf. For en kort Stund omringe deres Ledsagere dem, Skaren aabnes, og man ser — ja vi vilde ikke nærmere beskrive det, nok er det at sige, at de begge med Rette havde deres Adkomst til at kaldes Mennekkere og dermed til en høi Rang i Stemmen.

Paa Galleriet af en af Fortets Bastioner stod en Mand og saa paa alt dette, en Mand, der nylig var kommen fra England dertil, og hvis Navn er mange Missionsvenner bekendt, nemlig William Duncan. Det var med blandede Følelser, han betragtede dette Skue, saa uligt det, han ønskede og haabede i Fremtiden herfra at se. Men han havde en fast Tro til Gud og hans Ords vagt, og det sørgelige Skue b.drog blot til at saa ham til at søle de stakdels Mennekkers aandelige Nød end dybere.

Marfagen til, at han var kommen herhid, var den, at en Søfficer, Kaptein Prevost, havde seet, hvor nødvendigt det var, at de Indsøbte paa Bancouver's Ø og i Britisk Colum-

bia bleve bestjærmede mod den fordærvelige Indsøgelse i den selvse tiltagende Indvandring af Hvide. I Erkjendelse deraf rettede han et formeligt Andragende desangaaende til det kirkelige Missionselskab, som i essentlig gjorde det. Genimod \$800 bleve af en Uærvnt Kjæftede til Næmedels Fremme, og en Discipel paa Selskabets Missionsstole, William Duncan, valgtes til at udsendes dertil. Ved Kaptein Prevost's Indsøgelse, der just var bleven udnævnt til at forestaa den britiske Flaadestation i det stille Hav, fik han fri Overreise, og da han kom til Stedet, Fort Simpson, gav Statholderen ham Ophold i Fortet og støttede ham paa enhver mulig Maade.

De Indsøbtes Leir bestod af omtrent 250 Træhytter langs Strandbredden paa begge Sider af Fortet. Navnlig Høvdingerne Hytter vare store og rummelige. Antallet af de Indsøbte var 2,500; de hørte til Tsimjierne og deltes i ni Slægter eller Totem'er. Hver Slægt har 4 til 5 Høvdinger, af hvilke En har Forrangen for de Andre og over alle Stammer's Høvding staaer der en „Høvdingerne's Høvding“ eller Overhøvding. Hver Slægt har Navn efter et Dyr, og man skal altid søge sin Væstfælle af en anden Slægt end sin egen, en meget vis Bestemmelse, hvorved Blodskam undgaaes. Slægtmærket er anbragt paa Stænger udenfor Høvdingerne's Døre—Stangens Høide angiver dennes Rang—og desuden paa alt Bøhave, Redskaber og deslige.

Den Tid da Duncan ankom til Fort Simpson i Oktober 1857, var netop den allerbedste. Den Foraaret forlode Indianerne sine Vinteropholdssteder og tilbringer hele Sommeren ved Floderne med at indsamle Vinterforraad af Fisk, hvorpaa Kvinderne og Børnene vende tilbage, medens Mændene drage om paa Handel, og først om Efteraaret samles man altes. Da gaa deres af gudiske Fester med alle deres Afstykeligheder for sig, da holdes Gjøstebud og Skuespil, da tappes Høvdingerne ved disse om at ove gaa hverandre i Gaveuddelinger, da optages de Unge med en „Indvielse“ ved Pinsler og hemmelighedsfulde Skikke i Mændenes Tal.

Duncan havde stroy ved sin Ankomst Leilighed til at iagttage alt dette og sætte sig ind i de Indsøbtes Skikke, medens han af Mangel paa Sprogkundskab kun kunde være en Tilskuer. Han gav sig især til at studere Spøget. Ved hjælp af en Indianer Klah, der var Tolk i Fortet, gjennemgik han en engelsk Ordbog og fik tilmisjiste Ord for 1,500 af de almindeligste engelske Ord. Det lykkedes ham derefter at optegne henved tusinde korte Sætninger, og da det var færdigt, gjorde han snart gode Fremskridt, saameget mere som hans Væter blev begejstret for at undervise ham, skjøndt det jævnlige foraarjagede ham Hovedpine. Naar denne saa kom ned til Leiren, fortalte han om Missionæren, og Indianerne vare nygjerterige for at saa Noget at vide om, naar den Høvding, der var kommen saa langt for at undervise dem, vilde blive istand dertil. Af og til kom nogle Indsøbte ind i Værelset, hvor Duncan studerede, og kunde de si ide paa passende Udtryk for de engelske Ord, morede det dem meget.

Duncan forsøgte heller ingen Leilighed til at vinde Indianernes Velvilje. Da Kulden og Sneen i Januar holdt de

